

Adviesnota aan de raad

Raadsvergadering: 1 oktober 2020
Agendanummer:
Team: OB
Zaaknr: 33915-2020

Onderwerp: Plan van aanpak beheersing eikenprocessierups 2021-2030

Aan de raad

Inleiding

Het beheersen van de overlast door de eikenprocessierups is gericht op het voorkomen van gezondheidsrisico's/-klachten. Het uitroeien van de eikenprocessierups is niet haalbaar.

De overlast van de eikenprocessierups was in 2019 groot. Door de rondvliegende brandharen kregen mensen en dieren jeuk en ernstigere klachten. Vanwege de onbekendheid met de symptomen (bulten en jeuk) heeft dit geleid tot een overbelasting bij huisartsen.

Om meer grip op het beheersen van de eikenprocessierups te hebben is het plan van aanpak 2021-2030 opgesteld.

Bij voorkeur beheersen we de overlast van de eikenprocessierups op een zo natuurlijk mogelijke manier.

Op dit moment is het nog niet haalbaar ons volledig te richten op het benutten van natuurlijke vijanden. Het leefgebied voor de natuurlijke vijanden vraagt om ruimte, de juiste inrichting zorgt voor voldoende voedsel. Dit te realiseren vraagt om draagvlak, kost tijd en geld.

De aanpak beheersing eikenprocessierups is gebaseerd op de leidraad beheersing eikenprocessierups opgesteld in opdracht van het ministerie van Landbouw Natuurbeheer en Voedselkwaliteit.

Beslispunten

1) Het plan van aanpak beheersen eikenprocessierups 2021-2030 vast te stellen

Dit onderwerp komt aan de orde in:

Commissie Ruimte en Mobiliteit d.d. 14 oktober 2020

Dit onderwerp is aan de orde geweest in:

College van burgemeester en wethouders d.d. 22 september 2020

Samenhang met eerdere besluiten en/of beleidsprogramma / raadsprogramma

Beoogd effect

Het doel van de bestrijding/beheersing is om gezondheidsklachten te beperken. Daarnaast gaan we de overlast van de eikenprocessierups, zoveel mogelijk, op een natuurlijke manier, door inzet van natuurlijke vijanden, beheersen.

Om bovenstaande te kunnen realiseren is het noodzakelijk om te kunnen beschikken over voldoende budget.

Duurzaamheid

Global Goal 3 draait om het zorgen voor toegang tot goede basis gezondheidszorg, het terugdringen van sterfte en ziekte als gevolg van verontreiniging, het beperken van het aantal verkeersdoden en gewonden en het zorgen voor toegang tot seksuele en reproductieve zorg.

Gezonde levens, bevorderen welzijn voor alle mensen van alle leeftijden.

Global Goal 12 richt zich op duurzaam beheer en efficiënt gebruik van natuurlijke hulpbronnen, duurzame praktijken bij overheidsopdrachten. *Verduurzamen van consumptie en productiepatronen.*

Global Goal 15 gaat om het versterken van duurzaam gebruik van bossen, droge gebieden, biodiversiteit en het integreren van waarden van ecosystemen en biodiversiteit in nationale en lokale planning. *Bescherming, herstel en duurzaam gebruik van ecosystemen.*

In het plan van aanpak 2021-2030 wordt aangegeven dat er in deze periode een omslag plaatsvindt van preventieve bestrijding naar het benutten van natuurlijke vijanden door verhogen van de biodiversiteit. Hiermee wordt bijgedragen aan bovengenoemde Global Goals.

Argumenten

1.1. *Het plan van aanpak geeft duidelijkheid over de manier van beheersen*

Het plan van aanpak geeft inzicht in de manier van omschakeling van preventief naar natuurlijke beheersing. De landelijke leidraad vormt de basis.

In het plan wordt aangegeven hoe we beheersing door de natuur (inzet natuurlijke vijanden) denken te bereiken.

1.2. *Het plan van aanpak geeft een aanpak voor meerdere jaren*

Voor het vergroten van de leefgebieden van de natuurlijke vijanden is een meerjarige aanpak met inzet op diverse terreinen nodig.

Daarnaast zal er, voor een leefbare leefomgeving, op een andere manier tegen 'problemen' uit de natuur moeten worden aangekeken. Dit vraagt naast inzet ook acceptatie(tijd).

1.3 *Het budget, onderdeel van het plan van aanpak, is voor meerdere jaren duidelijk.*

Doordat het budget voor meerdere jaren duidelijk is kan er meerjarig aanbesteed worden. Het aantal aannemers is beperkt en zij hebben meer dan voldoende werk. Een meerjarige aanbesteding schept duidelijkheid ten aanzien van de kosten.

1.4. *Uit een jaarlijkse evaluatie blijkt of de beoogde aanpak werkt.*

Gaan we voor de ambitieuze of de reguliere variant? Het blijft vooralsnog een aanname. Achteraf (of tijdens) de periode van overlast is de omvang van gezondheidsrisico's te bepalen. Op welk tijdstip de overgang van spuiten en opzuigen naar beheersing middels natuurlijke vijanden kan plaatsvinden zonder dat er gezondheidsrisico's ontstaan is niet duidelijk. Vooralsnog wordt ingestoken op de ambitieuze variant.

Kanttekeningen

1.1. *Zonder plan van aanpak is beheersing niet geborgd.*

Zonder een plan van aanpak is het niet duidelijk welke maatregelen genomen worden om de overlast te voorkomen/beheersen. Ook is de wens/uitvoeringsrichting van de gemeente niet duidelijk. Daarnaast is voor het vergroten van de leefgebieden van de natuurlijke vijanden(= ook verhogen van de biodiversiteit) ruimte nodig.

Voor het vergroten van de biodiversiteit is er meer ruimte nodig dan nu beschikbaar is in de openbare ruimte/op grond van de gemeente. Naast aanpassingen in het beheer is ook de medewerking van particulieren en grondeigenaren noodzakelijk. Draagvlak is nodig, naast voldoende budget.

Er moet rekening gehouden worden met de cyclus van de eikenprocessierups (zie bladzijde 12 plan van aanpak (kleine letters).

1.2. *Het plan van aanpak werkt toe naar 0% preventief spuiten, dit kan vanwege onrust hogere kosten veroorzaken.*

Beheersing werkt toe naar 0% spuiten in 2025. Dit kan onrust veroorzaken: 'de gemeente doet niets'. Naast goede communicatie kan het opzuigen (curatief verwijderen) van nesten zorgen voor minder onrust. De kosten voor curatief verwijderen zijn echter hoger dan de kosten van spuiten.

Op een later tijdstip in het seizoen spuiten is niet mogelijk aangezien de middelen dan niet het gewenste effect hebben.

1.3. *Voor vaststelling van de begroting kunnen bedragen jaarlijks bijgesteld worden.*

Door de mate van overlast bij te houden kan deze na het seizoen, in september/oktober, in beeld worden gebracht. De evaluatie kan ervoor zorgen dat de ambitieuze variant aangescherpt/bijgesteld wordt.

1.4. *Voor het veilig in stand houden van de gemeente bomen, in verband met noodzakelijk onderhoud, kan preventief beheersen (spuiten) nodig zijn.*

Om te zorgen voor het veilig onderhouden van bomen is het nodig dat de te snoeien eikenbomen redelijk vrij zijn van nesten van de eikenprocessierups. Dit geldt in ieder geval voor die locaties waar boomonderhoud vanwege veiligheid (takbreuk), geconstateerd uit inspecties, noodzakelijk is.

1.5. *Bij onvoldoende budget blijft spuiten noodzakelijk.*

De gemeente heeft een zorgplicht. Door te spuiten of op te zuigen kan aan de zorgplicht voldaan worden. Spuiten is relatief goedkoop, de kosten zijn beheersbaar en op korte termijn is er effect. Opzuigen (curatief) kost relatief veel geld en de kosten zijn vooraf moeilijk in te schatten.

Financiën

In de concept-begroting is rekening gehouden met het plan van aanpak beheersing eikenprocessierups. Vanaf 2021 is structureel budget opgenomen. De concept-begroting wordt op 12 november 2020 door uw raad behandeld.

Bijgaand overzicht van de meerjarige kosten van dit plan van aanpak ten opzichte van het beschikbare budgetten:

	2021	2022	2023	2024	2025
Oorspronkelijk budget ziekte en plagen*	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000
Aanvulling nav plan van aanpak	110.000	100.000	105.000	95.000	75.000

	155.000	145.000	150.000	140.000	120.000
--	---------	---------	---------	---------	---------

*in het budget 'ziekte en plagen' is € 35.000 gereserveerd voor beheersing eikenprocessierups

Communicatie

We zetten in op publiekscommunicatie vanaf eind maart / begin april in aanloop naar het 'plaagseizoen'. Hiervoor gebruiken we al onze middelen (social media, website en gemeenterubriek in het Gemerts Nieuwsblad). Door te communiceren laten we zien hoe we ons voorbereiden, wat we doen in het 'plaagseizoen', bieden we handelingsperspectief en kunnen we aan verwachtingenmanagement doen. We zoeken in de communicatie afstemming met de GGD, huisartsen en omliggende gemeenten.

Het communicatieplan 2021 is in de bijlage opgenomen. De ervaringen met de uitvoering van het communicatieplan 2020 zijn goed.

Juridische zaken

Eigenaren van eiken hebben een zorgplicht tot het bestrijden van de overlast door eikenprocessierupsen vanwege het gevaar voor de volksgezondheid. Deze zorgplicht omvat adequate voorzorgsmaatregelen door:

- bestrijding op plekken van verhoogde gevaarzetting voor de volksgezondheid;
- waarschuwende voorlichting aan burgers.

Verhoogde gevaarzetting is afhankelijk van de omstandigheden: als er veel mensen/dieren aanwezig zijn en/of er sprake is van een hoge plaagdruk maar ook als de kans op schade groter is (bijvoorbeeld een evenement in de nabijheid van de eikenprocessierups besmetting), als de mate van de ernst van de schade groter kan zijn met name als gevolg van letselschade (bijvoorbeeld als er sprake is van eikenprocessierups-besmetting in de nabijheid van bijvoorbeeld scholen of zorginrichtingen). Bij de beheersing van de eikenprocessierups zijn bij 'gebruiksdruk' scholen en zorgcentra als prioriteit voor het verwijderen van nesten aangegeven.

Naarmate het nemen van bepaalde voorzorgsmaatregelen door de potentiële veroorzaker, zowel op zichzelf beschouwd als in relatie tot de mogelijke schade, minder bezwaarlijk is qua kosten, tijd en moeite, bestaat een sterkere verplichting tot het treffen van preventieve maatregelen.

Ander beleidsveld/werkterrein

De gezondheidsklachten bij grote plaagdruk belasten het gezondheidszorgsysteem op verschillende punten. De huisartsen en de huisartsenposten worden (over)belast door het aantal vragen en spreekuur bezoeken. De ziektelast leidt tot hogere kosten. Het is een maatschappelijke verantwoordelijkheid deze kosten te beperken dit kan d.m.v. bestrijding en de keuzes hier in. De zorg wordt als partner in het plan van aanpak meegenomen.

Uitvoering

Om gezondheidsklachten maar vooral overbelasting op de zorg zoveel mogelijk te beperken is in 2020 ingezet op ca 60% preventieve bestrijding (spuiten). De komende jaren wordt het % preventief afgebouwd en de inzet van natuurlijke bestrijders uitgebreid. Dit doen we door het leefgebied van de natuurlijke vijanden te vergroten/ door de biodiversiteit te vergroten. Deze aanpak is overlegd met team sociaal domein.

Het plan van aanpak 2021-2030 wordt ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. De benodigde budgetten voor de afweging door de gemeenteraad, waren voorzien in de kadernota 2021, maar zijn nu niet eerder opgenomen. In 2020 is het communicatieplan is

uitgewerkt en gestart.

Het meldingsstelsel is aangepakt, meldingen zijn in 2020 gevisualiseerd.

Inwoners worden voor het vergroten van de biodiversiteit betrokken, bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van nestkasten, inzet Stika - bloemrijke akkerranden en voorlichting te geven. Daarnaast wordt via het gemeentelijke netwerk (social domein) de dorpsraden/werkgroepen zorg, scholen en verenigingen benaderd voor inzet voor vergroting van de biodiversiteit.

Overigens blijft er ook enige zorg voor uitvoering van werkzaamheden in en bij met name bermen en bomen. Door de oude nesten niet te verwijderen wordt overlast van de brandharen ervaren, vooral tijdens het snoeien, zagen, hout stapelen, maaien en bladblazen.

Bijlagen

- 1) Plan van aanpak 2021-2030
- 2) Raadsbesluit
- 3) Communicatieplan 2021
- 4) Biodiversiteit/Natuurlijk evenwicht, overzicht genomen/ te nemen maatregelen-acties
- 5) Evaluatie aanpak 2020

Gemert, 12 november 2020

het college van burgemeester en wethouders,
de burgemeester,

Secretaris,

ing. M.S. van Veen

G Wouters